

WPROWADZENIE

Funkcjonowanie współczesnej służby zdrowia wywołuje wiele emocji, a niekiedy i kontrowersji. Część z nich odnosi się do fundamentalnych norm etycznych i zasad deontologii lekarskiej, inne dotyczą zasad, według których należy dzielić zazwyczaj zbyt szczupłe środki finansowe.

Współczesna medycyna, bazująca na bardzo drogim sprzęcie diagnostycznym i kosztownych zabiegach leczniczych, permanentnie znajduje się w „gospodarce niedoboru”. W związku z tym decyzje dotyczące zasady alokacji środków w większym lub mniejszym stopniu nabierają kontekstu etycznego. Dzieje się tak zwłaszcza wtedy, gdy – tak jak w Polsce, przechodzącej przemiany ustrojowe, w tym m. in. prowadzące do wykształcenia się nowego ładu społecznego, etycznego i ekonomicznego – przeprowadzane są również głębokie zmiany w zasadach funkcjonowania służby zdrowia. Polska transformacja jest transformacją mającą charakter „odgórny”, co oznacza, iż podstawowe standardy życia publicznego w różnych dziedzinach w znacznym stopniu są pochodnymi decyzji i zachowań klasy politycznej, określającej reguły gry społecznej czy to poprzez stanowienie prawa, czy poprzez tworzenie pozaprawnych (kodeks etyczny) zasad rozwiązywania wielu problemów. W odniesieniu do służby zdrowia powoduje to, iż na tradycyjne problemy i dylematy etyczne, obecne w medycynie, nakładają się nowe, wygenerowane przez zmianę systemową.

Konferencja ogólnopolska, zorganizowana w maju 2003 r. przez Katedrę Socjologii Zawodu Uniwersytetu Łódzkiego poświęcona została właśnie tym zagadnieniom. Opracowania zawarte w niniejszej monografii stanowią efekt tej konferencji, w której uczestniczyli zarówno lekarze, etycy, filozofowie, ekonomiści, jak i socjologowie z różnych ośrodków naukowych.

Czytelnik może zapoznać się z finansowymi aspektami reformy ochrony zdrowia w Polsce, z instytucjonalną i społeczną alokacją środków medycznych, również w aspekcie ubezpieczeń na życie i dożycie czy z marketingowymi konsekwencjami urynkwienia usług medycznych.

Druga grupa problemów podniesionych w niniejszej publikacji dotyczy kwestii fundamentalnych, filozoficznych, zwłaszcza zaś paradygmatów dzisiejszej medycyny, jej aporii, czy społecznego postrzegania śmierci i umierania we współczesnej perspektywie tanatologicznej.

Trzecia ważna grupa tematów skupia się na szeroko pojętych zagadnieniach etycznych, z jakimi mamy do czynienia w odniesieniu do współczesnej

medycyny, w tym do medycyny w Polsce. Podnoszone są tutaj zarówno kwestie dotyczące źródeł dylematów moralnych we współczesnej medycynie, etyki instytucji medycznych, problemów etyczno-prawnych błędu medycznego w praktyce lekarza rodzinnego, aspektów bioetycznych medycyny niekonwencjonalnej czy aspektów etycznych w działalności profilaktycznej instytucji ubezpieczenia zdrowotnego. Szczególnie dramatycznie wygląda relacja między treściami związanymi z postulatem przywrócenia rangi założeń etycznych w medycynie współczesnej a treściami dotyczącymi opinii środowiska lekarskiego i opinii publicznej wobec patologii praktyk medycznych – tzw. nekroafery w łódzkim pogotowiu. Koresponduje z tym również tekst nawiązujący do zakresu i charakteru problemów zgłaszanych do Biura Skarg i Wniosków Kasy Chorych.

Czwarta grupa problemów poruszanych w tej publikacji odnosi się do społecznych oczekiwań wobec służby zdrowia oraz do instytucjonalnych możliwości ich realizacji, zwłaszcza na poziomie instytucji lekarza rodzinnego, która ujmowana jest tutaj w konwencji nowego podejścia do opieki nad pacjentem.

Kolejne omawiane kwestie to obserwowane w Polsce próby upolitycznienia wielu działań medycznych, zwłaszcza zaś praw reprodukcyjnych. Są one szczególnie widoczne w perspektywie innych zagadnień podniesionych w publikacji, a dotyczących analizy postaw studentów zarówno medycyny, jak i innych kierunków studiów wobec wybranych problemów medycznych, głównie zaś wobec problemów mieszczących się w obrębie bioetyki.

Mam zatem nadzieję, iż ta zróżnicowana, ale zarazem interesująca gama zagadnień, pośrednio lub bezpośrednio odnosząca się do problemów współczesnej medycyny, zainteresuje tych wszystkich, którzy mimo wszelkich przeciwności nadal chcieliby postrzegać i oceniać tę dziedzinę nauki w perspektywie humanistycznej.

Danuta Walczak-Duraj